

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı:2025/142

Karar Sayısı:2025/254

Karar Tarihi:11/12/2025

R.G.Tarih-Sayı:9/3/2026-33191

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: İstanbul 2. Asliye Ticaret Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 101. maddesiyle değiştirilen 261. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...verildiği tarihten itibaren..." ibaresinin Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Alacak talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 261. maddesi şöyledir:

"İhtiyati haciz kararının icrası:

Madde 261 – (Değişik: 18/2/1965-538/101 md.)

*Alacaklı, ihtiyati haciz kararının **verildiği tarihten itibaren** on gün içinde kararı veren mahkemenin yargı çevresindeki icra dairesinden kararın infazını istemeye mecburdur. Aksi halde ihtiyati haciz kararı kendiliğinden kalkar.*

İhtiyati haciz kararları, 79 dan 99 uncuya kadar olan maddelerdeki haczin ne suretle yapılacağına dair hükümlere göre icra edilir.

(Ek son fıkra: 17/7/2003-4949/61 md.) İhtiyati haczin infazı ile ilgili şikayetler infazı yapan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine yapılır."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 10/7/2025 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Elif ÇELİKDEMİR ANKITCI tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan ve ilgili görülen Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. 2004 sayılı Kanun'un 257 ila 268. maddelerinde ihtiyati haciz kurumu düzenlenmiştir. İhtiyati hacizle alacaklının bir para alacağının zamanında ödenmesini güvence altına almak amacıyla mahkeme kararına dayanılarak borçlunun mallarına önceden geçici olarak el konulması sağlanmaktadır.

4. Anılan Kanun'un 257. maddesinin birinci fıkrasında rehinle temin edilmemiş ve vadesi gelmiş bir para borcunun alacaklısının borçluda veya üçüncü şahısta olan taşınır ve taşınmaz mallarını ve alacaklarıyla diğer haklarını ihtiyaten haczettirebileceği belirtilmiştir.

5. Söz konusu maddenin ikinci fıkrasında ise borçlunun belirli bir yerleşim yerinin olmadığı veya taahhütlerinden kurtulmak amacıyla mallarını gizlemeye, kaçırmaya veya kendisinin kaçmaya hazırlandığı veyahut kaçtığı ya da bu amaçla alacaklının haklarını ihlal eden hileli işlemlerde bulunduğu hâllerde vadesi gelmemiş borçtan dolayı da ihtiyati haciz istenebileceği düzenlenmiştir.

6. Kanun'un 259. maddesinde ihtiyati haciz isteyen alacaklının hacizde haksız çıktığı takdirde borçlunun ve üçüncü şahsın bu yüzden uğrayacağı bütün zararlardan sorumlu olduğu ve bu nedenle teminat yatırma zorunluluğunun bulunduğu öngörülmüştür.

7. 258. maddede ihtiyati haciz talebinin reddine dair karar ile yüze karşı verilen aleyhe ihtiyati haciz kararlarına karşı istinaf yoluna başvurulabileceği; bölge adliye mahkemesinin bu başvuruları öncelikle inceleyeceği ve bu konuda verdiği kararların kesin olduğu hükme bağlanmıştır.

8. 262. maddenin ikinci fıkrasında ise icra dairesinin ihtiyati haciz tutanağının birer suretini üç gün içinde haciz sırasında hazır bulunmayan alacaklı ve borçluya ve gerektiğinde üçüncü şahsa tebliğ edeceği belirtilmiş; 265. maddenin birinci fıkrasında da borçlunun kendisi dinlenmeksizin verilen ihtiyati haczin dayandığı sebeplere, mahkemenin yetkisine ve teminata karşı huzurunda yapılan hacizlerde haczin uygulandığı, aksi hâlde haciz tutanağının kendisine tebliğ edildiği tarihten itibaren yedi gün içinde mahkemeye itiraz edebileceği öngörülmüştür.

9. 261. maddenin birinci fıkrasının birinci cümlesinde alacaklının ihtiyati haciz kararının verildiği tarihten itibaren on gün içinde kararı veren mahkemenin yargı çevresindeki icra dairesinden kararın infazını istemeye mecbur olduğu hükme bağlanmıştır. Anılan cümlede yer alan "...verildiği tarihten itibaren..." ibaresi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır. Söz konusu fıkranın ikinci cümlesinde de belirtilen sürede ihtiyati haciz kararının infazının istenmemesi hâlinde anılan kararın kendiliğinden kalkacağı hüküm altına alınmıştır.

10. Söz konusu maddenin üçüncü fıkrasında ise ihtiyati haczin infazıyla ilgili şikâyetlerin infazı yapan icra dairesinin bağlı olduğu icra mahkemesine yapılacağı belirtilmiştir.

11. 264. maddede ihtiyati haczi tamamlayan usul düzenlenmiştir. Anılan maddenin birinci fıkrasında dava açılmadan veya icra takibine başlanmadan önce ihtiyati haciz yaptırmış olan alacaklının haczin icrasından, haciz gıyabında yapılmışsa haciz tutanağının kendisine tebliğinden itibaren yedi gün içinde ya takip talebinde (haciz veya iflas) bulunmaya veya dava açmaya zorunlu olduğu öngörülmüştür.

12. Maddenin ikinci fıkrasında icra takibinde, borçlunun ödeme emrine itiraz etmesi hâlinde bu itirazın hemen alacaklıya tebliğ edileceği, alacaklının tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde icra mahkemesinden itirazın kaldırılmasını istemeye veya mahkemede dava açmaya zorunlu olduğu, icra mahkemesinin itirazın kaldırılması talebini reddetmesi hâlinde alacaklının bu kararın tefhim veya tebliği tarihinden itibaren yedi gün içinde dava açması gerektiği belirtilmiştir.

13. Maddenin üçüncü fıkrasında ise ihtiyati haczin, alacak davası sırasında konulması veya ihtiyati hacizden sonra süresinde alacaklı tarafından mahkemede dava açılmış olması hâlinde esas hakkında verilecek hükmün mahkemece tebliğinden itibaren bir ay içinde alacaklının takip talebinde bulunmaya zorunlu olduğu hüküm altına alınmıştır.

14. Dördüncü fıkrada alacaklının söz konusu süreleri geçirmesi veya davasından yahut takip talebinden vazgeçmesi ya da takip talebinin kanuni sürelerin geçmesiyle düşmesi veya dava dosyasının işlemiden kaldırılıp da bir ay içinde davanın yenilenmemesi ya da alacaklının dava sonunda haksız çıkması durumunda ihtiyati haczin hükümsüz kalacağı düzenlenmiştir.

B. İtirazın Gerekçesi

15. Başvuru kararında özetle; 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 20. maddesinin (1) numaralı fıkrasında yer alan ve itiraz konusu kuralla benzer nitelikte olan "...*bu karar verildiği anda kesin ise bu tarihten...*" ibaresinin Anayasa Mahkemesince iptal edildiği, ihtiyati haciz kararının verildiği tarihten itibaren on gün içinde kararı veren mahkemenin yargı çevresindeki icra dairesine başvurulmadığı takdirde ihtiyati haciz kararının kendiliğinden kalkacağına düzenlendiği, ancak talepte bulunan alacaklıya haciz kararının bildirilmemesi nedeniyle söz konusu kararın öğrenilmesinin mümkün olmayabileceği, zira çoğunlukla kararın yazılması veya imza sürecinin uzaması nedeniyle kararın on günlük sürenin sonunda erişilebilir hale geldiği, dolayısıyla karara ulaşma imkânı bulunmayan alacaklının bu süreçte kararın infazını isteme süresinin başlaması nedeniyle süresi içinde infaz talebinde bulunamadığı, bu durumda ihtiyati haczin kendiliğinden kalkması nedeniyle alacaklı açısından telafisi imkansız zararların meydana geldiği, bu durumun mahkemeye erişim hakkına ölçsüz sınırlama getirdiği belirtilerek kuralın Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

16. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri yönünden incelenmiştir.

17. Anayasa'nın 35. maddesinde "*Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir./ Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir./ Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz.*" denilmektedir. Mülkiyet hakkı; kişiye -başkasının hakkına zarar vermemek ve kanunların koyduğu sınırlamalara uymak koşuluyla- sahibi olduğu şeyi dilediği gibi kullanma, onun üzerinde tasarruf etme ve ürünlerinden yararlanma imkânı veren temel bir haktır (*Mehmet Akdoğan ve diğerleri* [1. B.], B. No: 2013/817, 19/12/2013, § 32).

18. Anayasa'nın 5. maddesinde insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamak devletin temel amaç ve görevleri arasında sayılmıştır. Devlet, kişilerin mülkiyet hakkından tam anlamıyla yararlanabilmeleri ve etkili bir şekilde mülkiyet hakkının korunması amacıyla yasal, idari, mali, yargısal ve diğer önlemleri almak zorundadır.

19. Anayasa'nın 35. maddesinde bir temel hak olarak güvence altına alınan mülkiyet hakkının etkili bir şekilde korunabilmesi yalnızca devletin bu hakka müdahaleden kaçınmasına bağlı değildir. Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri uyarınca devletin mülkiyet hakkının korunmasına ilişkin pozitif yükümlülükleri de bulunmaktadır. Bu kapsamda devletin -özel kişiler arası uyumsuzluklarla ilgili olsun ya da olmasın- yargı kararlarının uygulanması ve kişilerin alacaklarına kavuşması bakımından etkili bir icra sistemi kurma sorumluluğu bulunmaktadır. Özel kişiler arasındaki uyumsuzluklarda devletin mülkiyet hakkına ilişkin pozitif yükümlülükleri, karşılıklı hak ve menfaatler dengesine dayanmaktadır. Alacakların icrasına ilişkin süreç bakımından da durum

böyledir (AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, §§ 13, 14; *Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti.* [GK], B. No: 2014/17196, 25/10/2018, § 71; *Eyyüp Boynukara* [1. B.], B. No: 2013/7842, 17/2/2016, §§ 39-41).

20. Alacağın ödenmemesi nedeniyle başlatılan icra takibinde alacaklı ve borçlunun mülkiyet hakkı çatışmaktadır. Devlet, cebrî icra sistemini kurarken gerek alacaklının gerekse de borçlu ve ilgili üçüncü kişilerin hak ve menfaatlerini gözetmek, kişilerin mülkiyet haklarının korunması için gerekli tedbirleri almak durumundadır. Buna göre bir yandan alacaklının mülkiyet hakkı kapsamında bulunan alacağına kavuşması için etkin bir icra yolunun oluşturulması, öte yandan icradan etkilenen borçlu ve ilgili diğer kişilere, mülkiyet haklarına yapılan müdahalelerin keyfî veya hukuka aykırı olduğunu ileri sürebilmeleri için etkin biçimde itiraz etme imkânının tanınması gerekir (AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 16; *Hesna Funda Baltalı ve Baltalı Gıda Hayvancılık San. ve Tic. Ltd. Şti.*, § 72; *Nihal Soydan* [2. B.], B. No: 2015/3112, 23/1/2019, § 35).

21. Bununla birlikte kanun koyucunun öngördüğü düzenlemelerin menfaatler dengesinin kurulmasında taraflardan biri aleyhine ölçsüzlüğe neden olması mülkiyet hakkı yönünden pozitif yükümlülüklerle bağdaşmayabilir. Bu bağlamda her iki tarafın menfaatlerinin mümkün olduğunca dengelenmesi ve sürecin taraflardan biri aleyhine ölçsüz bir külfet doğuracak şekilde sonuçlandırılmaması gerekir. Menfaat dengesinin adil bir şekilde kurulup kurulmadığının değerlendirilmesinde ise taraflara tanınan tüm imkânların gözönünde bulundurulması zorunludur (AYM, E.2019/11, K.2019/86, 14/11/2019, § 16).

22. 2004 sayılı Kanun'un 264. maddesinde belirtilen usulün tamamlanmasıyla mahkemece verilen ihtiyati haciz kararı kesin hacze dönüşmekte, aksi durumda ise söz konusu karar ortadan kalkmaktadır. Başka bir deyişle icra takibinden veya dava açılmadan önce verilen ihtiyati haciz kararı üzerine haczin uygulanmasından veya haciz tutanağının tebliğinden itibaren yedi gün içinde alacaklının icra takibini başlatmaması veya dava açmaması hâlinde söz konusu karar ortadan kalkacak, dava açılmasından sonra mahkemece esas hakkında karar verilip bu kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde takip talebinde bulunulması veya dava açılmaksızın doğrudan takip yapılması üzerine takibin kesinleşmesiyle birlikte ihtiyati haciz kesin hacze dönüşecektir.

23. İtiraz konusu kuralla ihtiyati haciz kararı verilmesinden sonra borçlu ile alacaklı arasındaki hukuki sürecin hızlı bir şekilde işletilmesi amacıyla alacaklıya kısa sürede alacağını takip etmesi yükümlülüğü getirilmiştir. Alacaklının kendisinden beklenen yükümlülükleri yerine getirmemesi hâlinde ihtiyati haciz, borçlu tarafından herhangi bir işlem yapılmaksızın hukuken son bulacaktır.

24. Kural, alacaklı ile borçlu arasında geçici nitelikte olan ihtiyati haciz sürecinin hızlandırılması amacıyla alacaklıya bir an önce ihtiyati haciz kararını infaz ettirme yükümlülüğü öngörmektedir. Söz konusu kararın infaz edilmesinin belli bir süreye bağlanması mahkeme kararıyla başlatılan bu sürecin belirli ve öngörülebilir olmasına katkıda bulunduğu açıktır. İhtiyati haciz kararının infazı için öngörülen on günlük sürenin ise belirliliğin sağlanması bakımından makul ve yeterli olmadığı söylenemez.

25. Bununla birlikte alacaklı için öngörülen yükümlülüğün yerine getirebilmesi için alacaklının karardan haberdar olması gerektiği açıktır. İhtiyati haciz kararı, alacak davasının görüldüğü mahkemece ya da dava açılmadan veya icra takibi başlatılmadan önce duruşma yapılmaksızın da verilebilir. Anılan Kanun'un 258. maddesinin ikinci fıkrasına göre ihtiyati haciz talebi üzerine mahkeme iki tarafı dinleyip dinlememekte serbesttir. Kurala göre ihtiyati haciz talep eden alacaklının kararın verilmesiyle birlikte infaz ettirme yükümlülüğü başlamaktadır.

26. Bu kapsamda ihtiyati haciz kararının alacaklıya tebliğ edilmesi gerekmemekte olup kararın verilmesiyle on günlük infaz edilme süresi başlamaktadır. Talep üzerine ihtiyati haciz kararının verilmesi bakımından mahkemeler yönünden Kanun'da kısıtlayıcı veya düzenleyici herhangi bir süre öngörülmemiştir. Mahkemenin taleple ilgili olarak aynı veya farklı bir gün dosya üzerinden karar vermesi mümkündür. Yargılaması devam eden alacak davasında ihtiyati haciz kararının duruşma sırasında veya dosya üzerinden herhangi bir zamanda verilmesi de söz konusu olabilir. Dolayısıyla mahkemelerin alacaklının ihtiyati haciz talebini kabul ettiği an alacaklının karardan haberdar olmaması mümkündür. Kurala göre bu durumda dahi on günlük infaz ettirme süresi başlamaktadır.

27. Diğer yandan alacaklının başvurusunu takip etme yükümlülüğü bulunmaktadır. Bu itibarla ihtiyati haciz kararının herhangi zaman diliminde verilebileceği ve söz konusu kararın alacaklıya ayrıca bildirilmediği dikkate alındığında alacaklıya kuralla tanınan on günlük sürenin alacaklının kararı öğrenmesi ve infaz ettirmesi açısından yeterli olup olmadığı değerlendirilmelidir. Bu konuda yapılacak değerlendirmede ihtiyati haciz kurumunun niteliğinin de dikkate alınması gerekir. Zira ihtiyati haciz, vadesi gelmiş borçların vadesinde ödenmesini sağlamak, vadesi gelmemiş borçların ise vadesi geldiğinde ödenmesini teminat altına almak için geçici koruma sağlayan ve ivedi karar alınmasını gerektiren hukuksal bir yoldur. Dolayısıyla ihtiyati haciz kurumuyla ulaşılmak istenen amaç doğrultusunda alacaklının, başvurusuyla ilgili süreci takip etmesi aynı zamanda bu kurumun niteliğinin bir gereğidir.

28. Dolayısıyla ihtiyati haczin oldukça sınırlı ve belli sürelerle bağlanmış bir hukuksal başvuru yolu olması nedeniyle bu yol işletilirken alacaklıya süreci takip etmesi konusunda olağan şartların dışında yükümlülüklerin öngörülmesinin makul olmadığı söylenemez. Aksi durum, hızlı ve ivedi bir şekilde sonuçlandırılması gereken süreçten beklenen faydanın elde edilme imkânının ortadan kalkmasına neden olabilir.

29. İhtiyati haciz talep eden alacaklının, söz konusu talepte bulunurken kararın verilebileceği tarihi öngörmesi bazı durumlarda mümkün olmamakla birlikte takip yükümlülüğü kapsamında başvurusunun sonucunu öğrenmek için çaba sarf etmesi gerektiği açıktır. Ayrıca söz konusu karar, niteliği gereği talepten itibaren çok uzun olmayan bir zaman diliminde verilebilmektedir. Dolayısıyla ihtiyati hacizden beklenen faydayla doğrudan ilgili olan alacaklının kararın verildiği tarihten itibaren on günlük süre içinde kararı infaz ettirme yükümlülüğü altında olduğunu bildiği ya da bilmesi gerektiği de gözetildiğinde bu süreye uyacak şekilde başvurusunun sonucunu öğrenmesinin beklenilmesi alacaklı açısından ağır bir külfete neden olmayacaktır. Öte yandan ihtiyati haciz kararının infaz edilmemesi nedeniyle söz konusu haciz kendiliğinden hükümsüz kalsa dahi şartların oluşması hâlinde yeniden ihtiyati haciz talebinde bulunulmasına engel bir durum da bulunmamaktadır.

30. Bu bağlamda ihtiyati hacizle ilgili olarak bir yandan alacaklı yönünden ihtiyati haciz sürecinin işlevsiz kalmamasını ve ivedi bir şekilde sonuçlanmasını sağlamak amacıyla gerekli yükümlülükler öngörülürken borçlu açısından da alacaklının süreci takip etmesi sağlanarak borçlunun malları üzerindeki ihtiyati haczin uzaması engellenmeye çalışılmıştır. Ayrıca borçlunun mülkiyet hakkına yönelik sınırlamanın keyfi veya hukuka aykırı olduğunu ileri sürebileceği itiraz, şikâyet ve istinaf gibi denetim yollarının oluşturulduğu görülmektedir.

31. Bu itibarla kural kapsamında mahkemece verilen ihtiyati haciz kararının infaz edilmesi için öngörülen on günlük sürenin karar tarihinden itibaren başlamasının mülkiyet hakkı bağlamında tarafların çatışan menfaatleri arasındaki makul dengeyi ortadan kaldırdığı söylenemez. Dolayısıyla kuralda devletin, mülkiyet hakkından kaynaklanan pozitif yükümlülükleriyle çelişen bir yön bulunmamaktadır.

32. Açıklanan nedenlerle kural, Anayasa'nın 5. ve 35. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Kenan YAŞAR bu görüşe katılmamıştır.

Kuralın Anayasa'nın 36. maddesine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 5. ve 35. maddeleri kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesi yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

Kuralın Anayasa'nın 13. maddesiyle ilgisi görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 18/2/1965 tarihli ve 538 sayılı Kanun'un 101. maddesiyle değiştirilen 261. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...verildiği tarihten itibaren..." ibaresinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Kenan YAŞAR'ın karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA 11/12/2025 tarihinde karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Üye
Metin KIRATLI

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Mahkememiz çoğunluğu, İcra ve İflas Kanunu'nun 261. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan "...verildiği tarihten itibaren..." ibaresinin Anayasaya aykırı olmadığına karar vermiştir. Aşağıda açıklanan sebeplerle çoğunluk görüşüne iştirak edilmemiştir.

2. Kural uyarınca, alacaklı ihtiyati haciz kararının infazını, kararın “*verildiği tarihten itibaren*” on gün içinde talep etmek zorundadır. Bu düzenleme, sürenin başlangıcını kararın tebliği veya tefhimiyle değil, doğrudan kararın verildiği an ile ilişkilendirmektedir.

3. Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan mahkemeye erişim hakkı, bireyin hukuki konumunu etkileyen işlemlere karşı açık, pratik ve fiilen kullanılabilir bir başvuru imkânına sahip olmasını gerektirir. Kararın alacaklıya bildirilmediği durumda, bireyin karardan haberdar olmadan hak düşürücü bir sürenin işlemeye başlaması, bu hakkın yalnızca sınırlanması değil, kullanılamaz hâle gelmesi sonucunu doğurmaktadır.

4. Anayasa Mahkemesi, daha önce vermiş olduğu bir kararında 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu’nun 20. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “...bu karar verildiği anda kesin ise bu tarihten...” ibaresini, sürenin başlangıcını tarafların kararı öğrenmesine bağlayan genel kuraldan ayrılarak tebliğ veya tefhim olmaksızın, doğrudan kararın verildiği andan itibaren işlemeye başlamasını öngördüğü gerekçesiyle iptal etmiştir (AYM, E.2015/96, K.2016/9, 10.02.2016).

5. Mahkeme, görevsizlik ve yetkisizlik kararlarının uygulamada çoğunlukla tarafların yokluğunda ve dosya üzerinden verildiğini, bu nedenle tarafların kararın verildiği anı bilmesinin veya bu tarihte işlemeye başlayan süreyi takip etmesinin fiilen mümkün olmadığını tespit etmiştir. Bu durumun, tarafların kararı öğrenme imkânı bulunmaksızın hak düşürücü nitelikte bir sürenin işlemeye başlamasına yol açtığı; süre başlangıcının öngörülemez hâle gelmesi nedeniyle hukuki güvenlik ve öngörülebilirlik ilkelerini ihlal ettiği ifade edilmiştir.

6. Mahkeme ayrıca, kararı bilmeyen tarafın iki haftalık süreyi kaçırmaması hâlinde davanın açılmamış sayılması gibi ağır sonuçların doğduğunu; bunun ise mahkemeye erişim hakkını ölçüsüz biçimde sınırlandırdığını belirterek, söz konusu ibareyi Anayasa’nın 13. ve 36. maddelerine aykırı bularak iptal etmiştir.

7. Anayasa Mahkemesi, HMK m.20 kararında bu durumu açık biçimde ortaya koymuştur: “Tarafların henüz varlığından haberdar olmadığı bir kararın verildiği tarihten itibaren süre işletilmesi, hak arama özgürlüğünü amacını aşacak şekilde sınırlandırmaktadır.” (§25). Aynı anayasal sakınca, ihtiyati haciz bakımından da birebir geçerlidir.

8. Hukuk devleti ilkesi, bireylerin hak ve yükümlülüklerini makul ölçüde öngörebilmelerini ve davranışlarını buna göre düzenleyebilmelerini zorunlu kılar. İhtiyati haciz kararı, tebliğ edilmediği ve çoğu zaman tarafların yokluğunda verildiği için, alacaklının sürenin hangi tarihte başladığını bilmesi mümkün değildir. Süre başlangıcının alacaklı açısından tamamen belirsiz olduğu bir durumda, bireyin hukuki statüsü keyfiliğe açık hâle gelmektedir.

9. Çoğunluğun kabul ettiği üzere alacaklının kendi talebine ilişkin süreci takip etmesi gerekebilir; ancak bunun hukuki düzeyde her an gerçekleşmesi muhtemel bir kararı öğrenebilmek için sürekli ve kesintisiz kontrol yükümlülüğüne dönüşmesi, ölçülülük ilkesinin sınırlarını aşmaktadır. Taraflardan kararı takip etmek adı altında sürekli bir araştırma içinde olmalarını beklemek, hak arama özgürlüğü ile bağdaşmaz. İhtiyati haciz gibi, kararın verilme zamanının tarafça öngörülemediği bir alanda bu beklenti daha da ağırlaştırıcıdır.

10. İhtiyati haczin sürüncemede kalmasının engellenmesi meşru bir amaçtır. Ne var ki, ölçülülük ilkesinin gereklilik unsuruna göre, bir sınırlama amaca ulaşmanın tek aracı değilse, daha az hak sınırlayıcı yollar tercih edilmelidir.

11. Sürenin kararı öğrenme veya tebliğ tarihinden başlatılması hâlinde, ihtiyati haczin etkinliği zedelenmeyecek, ancak alacaklının mahkemeye erişim hakkı korunacaktır. AYM’nin

HMK m.20 kararındaki değerlendirme bu noktayı teyit eder niteliktedir. Daha hafif araçlarla aynı amaca ulaşmak mümkünken daha ağırina başvurulamaz. Dolayısıyla kural, ölçölülük ilkesinin gereklilik ve orantılılık aşamalarından geçememektedir.

12. Kararı bilmeden sürenin dolması hâlinde ihtiyati haczin kendiliğinden kalkması, alacaklı açısından telafisi güç sonuçlar doğurmaktadır. Bu sonuç, yalnızca şekli bir süre kuralının uygulanması değil, alacağın güvence altına alınmasına yönelik temel bir korunan çıkarın ortadan kalkması anlamına gelir.

13. Bu derece ağır bir sonuç doğuran bir işlemde bireyin kararı öğrenme imkânına sahip olmaması, demokratik toplum düzeninin gerekleri ile bağdaşmamaktadır.

14. Özetle, itiraz konusu ibare, ihtiyati haciz kararının infazına yönelik sürenin alacaklı kararı öğrenme imkânına kavuşmadan işlemeye başlamasına neden olarak mahkemeye erişim hakkını zedelemekte; sürenin başlangıcına ilişkin belirsizlik nedeniyle hukuk güvenliği ve öngörülebilirlik ilkelerini ihlal etmektedir. Ayrıca düzenleme, alacaklıya fiilen yerine getirilmesi güç ve ölçüsüz bir takip yükümlölüğü yüklemekte; oysa aynı amaca daha hafif araçlarla ulaşılması mümkünken en ağır müdahalenin tercih edilmesi ölçölülük ilkesine açıkça aykırılık teşkil etmektedir.

15. Açıklanan nedenlerle, dava konusu kuralın alacaklı açısından ihtiyati haczin kendiliğinden kalkması gibi ağır sonuçlara yol açması da gözetildiğinde, söz konusu ibare Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ve iptal edilmesi gerektiği kanaati ile çoğunluk kararına iştirak edilmemiştir.

Üye
Kenan YAŞAR